

Tsigarete leti durhaka mamiliyoni wa tirhandi ti tekiwile no herisiwa

Tshwane, 11 Khotavuxika – Vaofisiri va Khasitomo va Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga (SARS) vhiki leri va humelerile ko hlayanyana eku lweni na vuxavisi bya tsigarete leti nga ri ki enawini kun'we na xitirhwana xo secha na ntekelo emadorobenikulu manharhu na mphutumo endhawini ya ndzilekani wa Kopfontein.

EKemperton Park, Pretoria na Johannesburg, 22 wa switolo swi sechiwile naswona tsigarete leti nga ri ki enawini to durha R2,4-million ti tekiwile. Lexi a ku ri xitirhwana xa nhlanguanelo exikarhi ka Khasitomo ya SARS, Vukorhokeri bya Maphorisa bya Afrika-Dzonga, Ndzawulo ya Timhaka ta Xikaya na Maphorisa ma Metro eGauteng.

Endhawini ya ndzilekani wa Kopfontein, vatirhi va Khasitomo va sechile lori ya thangi, leyi fikeke ku suka eBotswana no kuma swiphemu swinharhu swa vuxisi. Swiphemu a swi tatiwile hi 355 wa tikhesi letikulu ta tsigarete leti nga ri ki enawini ta tsigarete, leti durhaka ku tlula R5.5-million. Tiraka na tsigarete swi khomiwile ku lavisisiwa ku ya emahlweni.

EBeitbridge, vatirhi va khasitomo va seketerile SAPS na Xiphemu xa Vusirheleri xa Tiko ra Afrika-Dzonga swi sungurile ku herisa tsigarete leti nga ri ki enawini ku suka eka mitekelo ya khale leyi a yi durha ku tlula R30-million evuhlayiselweni bya mfumo, na heriso wun'wana wa tsigarete leti nga ri ki enawini lowu kunguhatiweke ku humelela ePretoria eka mavhiki mambirhi lama ta ka.

Hi mhaka ya ntalo wa tsigarete leti nga ri ki enawini, heriso wa le Beitbridge wu ta ya emahlweni eka masiku mo hlaya nyana. Michini leyi tirhisiweke hi SARS, yi herisa tsigarete hi mukhuva wa kahle eka mbangu no sila tsigarete ti va mapa no celeriwa eka endhawini yo lahlela malakatsa.

Khomixinara wa SARS Edward Kieswetter u vurile leswaku ntekelo na heriso wa tsigarete leti nga ri ki enawini i xikoweto xa nkoka xa ku tinyiketela ka mfumo ku lwa na bindzu leri nga ri ki enawini ra tinhundzu to fana na tsigarete, swiambalo na malapi, mimovha leyi nga tshama yi tirha na malakatsa ma tisimbhi, exikarhi ka swin'wana.

Loko hi ri karhi hi tsakisiwa hi ku humelela loku, ha ha ri na ntirho wa nkoka emahlweni ka hina ku ololoxa ntungu lowu wa mukhuva wa vugevenga, lowu gombonyoxaka ikhonomi ya hina ya laha kaya, lowu khukhulaka tshaku ra xibalo no herisa swivandla swa mitirho. Hi tlhela hi vilerisiwa hi nkalo wa swiyimo leswi nga cinciki na rihanyu leri vuyerisaka na mixungeto yin'wana leyi vatirhisi va hlanganaka na yona tanihi mbuyelo wa tinhundzu leti nga ri ki enawini na vuxavisi," ku engeterile Khomixinara.

Endlelo hinkwaro ra mfumo ri tekiwile ku lwa na ikhonomi leyi nga ri ki enawini hi ku tirhisana na vakhumbheki ku suka eka sekithara ya phurayivhete. Ikhonomi leyi nga ri ki enawini yi vanga mindzahlekelo ya mitirho, yi vanga leswaku vumaki byi pfala, yi tumbuluxa swiphiqu swa mani na mani swa rihanyo, timhaka ta vuhlayiseki ta vutleketli na ku lahleka ka vutomi.

"Hi endla xikombelo eka vatirhisiwa leswaku va tivonela no papalata ndzingo wa mixavo ya le hansi leyi switirhisiwa leswi swi vonakaka swi yi nyika eka nkarhi wo koma, no langutisa onhako wa nkarhi wo leha eka vona ku katsa na vaaki hi ku anama.

"Hi ku ya hi xileriso xa xinawu, SARS yi tinyiketerile ku endla swi tika no durha eka munhu un'wana na un'wana loyi a nga landzelerisiki swiboho swa yena swa xibalo na khasitomo. Nkanandzeleriso hi munhu un'wana na un'wana wu vanga mindzahlekelo ya mali ya tiko leyi tiko leri yi nga koteki ku yi tiyisela.

"Mali ya tiko leyi SARS yi yi hlengeletaka yi na nkoka hikuva yi kotisa mfumo ku nyika vukorhokeri bya masungulo eka lava nga swela na lava khumbhekaka, ku fana na midende ya vukhale, ku katsa na nhletelo wa swa vutshunguri eka vanhu lava khumbhiweke hi ntungu wo tsema nhlana wa Covid-19," ku vurile Khomixina.

Vaofisiri va Khasitomo va tlhele va endla miputumiso yin'wana yo hlalwa eka vhiki leri nga hundza, ku katsa na leyi landzelaka:

- Hi Ravunharhu ti 9 Khotavuxika, vaofisiri eRivaleni ra Swihahampfhuka ra Misava Hinkwayo ra OR Tambo (ORTIA) va thumbhile 80kg ya *Crystal Methamphetamine* leyi durhaka kwalomuya ka R24m. *Crystal meth* a yi tumbetiwele eka nhundzu leyi tivisiweke tanihi "switirhisiwa swo rhunga" no kongomisiwa elsrael ku hundza hi le Istanbul. Khesi yi nyiketiwile eka Vulawuri bya SAPS bya Ndzavisiso wa Milandzu ya Masungulo (DPCI).
- Nakambe hi ti 9 Khotavuxika, vaofisiri lava a va ri ku secheni eka xiphemu xa tinhundzu eORTIA va thumbhile vutshunguri bya ndlandlamuxo wa matirhelo eka swa masangu lebyi durhaka kwalomuya ka R45 220 000.00, lebyi a byi tivisiwile hi ndlela yo hoxeka. Tinhundzu ti nyiketiwile eka SAPS ku lavisisiwa ku ya emahlweni.
- Hi ti3 Khotavuxika, Vaofisiri va Khasitomo na swirho swa Vulawuri bya SAPS bya Ndzavisiso wa Milandzu ya Masungulo (DPCI) a va secha nhundzu yo hleketelerisa, leyi fikeke ku suka eKenya laha va thumbheke nchumu wa buraweni lowu phutseriweke hi foyili no tumbetiwa eswithinanini. Endzhaku ko kamberiwa, wu boxiwile tanihi nchumu lowu tirhisiweke tanihi hi khemikhali eku tumbuluxiweni ka *Mandrax*. Nchumu, lowu nga na nxavo lowu pimanyetiweke eka R105.4M, a wu ta va wu fikisile eka ku tumbuluxiwa ka 1 700 000 wa tiphilisi ta *Mandrax*. Tinhundzu ti nyiketiwile eka SAPS ku lavisisiwa ku ya emahlweni.